

„DÖRMÖGJ, TESTVÉR EGY SOR PETŐFIT”

/ szövegkönyv a márciusi forradalom emlékünnepeére /

Mottó:

„ Szabadság, szerelem!

E kettő kell nekem.

Szerelmemért fölálldozom

Az életet,

Szabadságért fölálldozom

Szerelmemet. „

(A nézőtér két oldalán, illetve a lehetséges üres helyeken – „járásokon” –, ahonnan fel lehet jutni a színpadra, egyszerre szólal meg minden „dörmögő”, szándékoltan diszharmonikus zajt keltve, amelynek a keretjáték szempontjából lesz jelentősége. Állandóan újrakezdve a saját verssort, érkeznek a színpadra egy laza térszerkezetet kialakítva. Adott jelre hirtelen csend lesz, és egyesével is elhangoznak a Petőfi-gondolatok. A verssorok. dörmögések száma tetszés, ill. szereplők létszáma szerint változtatható.)

KERETJÁTÉK: A „Dörmögések” (1.) és a „Sámán dal” (2.)

[Vesd össze: záró képek!]

1. „Dörmögések”

1. Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága? / Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága?

2. Még kér a nép, most adjatok neki!

3. Szent hazaszeretet, mibe mártsam tollam?

Hogy dicső képedet híven lerajzoljam?

4. Miért vagytok ti kiváltságosok?

Miért a jog csupán tinálatok?

5. Jogot a népnek, az emberiség

Nagy szent nevében, adjatok jogot!

6. Tenni, tenni! Ahelyett hogy szóval
Az időt így elharácsoljátok!
7. Meddig alszol még, hazám?
Szép Magyarországom?
8. Van-e egy marok föld a magyar hazában,
Amelyet magyar vér meg nem áztatott?
9. Dicsőséges nagyurak, hát hogy vagytok?
Viszket-e úgy egy kicsit a nyakatok?
10. Megint beszélünk, csak beszélünk,
A nyelv mozog, s a kéz pihen.
11. Föl, föl hazám, előre gyorsan,
Megállni félúton kívánsz?
12. Hazát kell nektek is teremteni!
Egy új hazát, mely szebb a réginél.
13. Számot vetett-e mindenik magával,
Minő dologra szánta el magát?
14. Ébredj, ébredj, istenverte nemzet,
Aki ott az elsők közt lehetnél...
15. Föl, hazám, föl! Százados mulasztást
Visszapótol egy hatalmas óra.
16. Egy vallás van a földön: szabadság!
Aki mást vall, rettentőn lakol.
17. Bizony mondom, hogy győz most a magyar,
Habár ég s föld ellenkezőt akar!

(*A végén együtt*) :

Dörmögj, testvér egy sor Petőfit!
Köréd varázskör teremődik.

2. Sámán – dal

(*Általam nyári táborok folklórjából megismert, univerzális lehetőségeket kínáló dal.*
**Dallam és akkordok a függelékben!)*

Halálba születek,
születve meghalok,
egyszerre kigyúlnak,
s meghalnak csillagok.

Keletről jön fény,
nyugaton lepihen
minden lét elmúlik,
s nem múlik semmisem.

3. Illyés Gyula: Haza a magasban / részlet /

(*A vers közben a szereplők egy földre terített, történelmi Magyarország térképet rajzolnak, apró kokárdákat tűzve a szabadságharc főbb helyszíneihez. A vers végzavára fölemelik, és háttérdíszletként felfüggesztik.)*

Jöhet idő, hogy emlékezni
bátrabb dolog lesz, mint tervezni –
bátrabb új hont a múlt időkben
fűrkészni, mint a jövőendőben - ?

Mi gondom! – áll az én hazám már,
védőbben minden magasságnál.
Csak nézelődöm, járok, élek,
fegyvert szereztem, bűv ígéket.

Már meg is osztom, ha elmondom,
milyen e titkos, biztos otthon.
Dörmögj, testvér egy sor Petőfit!
Köréd varázskör teremtdik.

Ha új tatárhad, ha kufárhad
özönli el a tiszta tájat,
ha útaink megcsavarodnak,
mint giliszta, ha rátapodnak:

te mondd magadban, behunyt szemmel,
csak mondd a szókat, miktől egyszer
futó homokok, népek házak
Magyarországgá összeálltak. (*Térkép felfüggesztése*)

4. Ünnepi tünődések (*Okostelefonokkal a kézben, laptopok köré gyűlve – lásd az 5. ponttól induló játékot – laza térszerkezetben, válogatva az alábbi gondolatok közül.*)

1. 1848 március 15-re emlékezünk, a magyar nemzet egyik legszebb ünnepnapjára.
2. „Éjszaka kezdődik az ünnep, éjszaka, hogy látni lehessen az ünnepi nap keletét, éjszaka kezdődik, mondom, csak azért, hogy értelme legyen az igének: legyen világosság, hogy véget érjen az éjszaka, mert szeretjük a világosságot, ha van, szeretjük látni, szeretünk látni, egyszóval: szeretünk. Adjátok egek, hogy tudjuk még a módját: ünnepelni. „
(*Szilágyi Domokos*)
3. Ilyenkor mindenki kívülről fújja a verseket, a dalokat.
4. És belülről?!
5. „ Halandó, hallod-e dalom,
vagy zúgod csak, mint a vadon? „ (*József Attila*)
6. Az 1848. március 15-i pesti forradalomra és az azt követő szabadságharcra emlékezünk.

7. A 12 pont, a Nemzeti dal, a forradalmaktól lángba borult Európa, a sápadt és reszkető helytartótanács, Táncsics kiszabadítása, az áprilisi törvények, a pákozdi csata, az erdélyi hadjárat, a függetlenségi nyilatkozat Világos, Segesvár, Arad.

8. Memóriagyakorlatok a vizsgára? Sms-ben elküldött törípuska? Pólókra nyomott jelszavak? Vagy bűv igék? Erkölcsi parancsok?

9. „ Azt kéne megköszönni, hogy voltak, s csak úgy lehet, lehetne, hogy leszünk. „
(*Parti Nagy Lajos*)

10. *Illyés Gyula* híres Petőfi-könyvének utóhangjában így ír: „ Ha az emberi élet határa miatt nem volna képtelenség, hogy még élhet, útnak indulnék a legkétesebb hírre is, hogy megmondjam neki ... mit is mondanék? Hogy „szelleme diadalmaskodott”? Ne áltassuk magunkat, nem diadalmaskodott. Amit legkevésbé várt az utókortól: gondolatai, nagy okai a haragvásra, álmai a szabadságról és a nép jövőjéről – változatlanul időszerűek. Kínzó örökség. Orgazdának érezheti magát, aki csak verseinek szépségét élvezi és elzárkózik a bennük rejlő parancstól. Annak teljesítésével válthatunk csak jogot, hogy hívének valljuk magunkat.”

(*Nem érzem blaszfémiának, ha az illyési megvallás a kortárs költészet nyelvén, a paródia paródiájaként született Varró-szövegen át történik. Szellemesen, humorral, illő tisztelettel.)*

5. Varró Dániel: Petőfi Sándor - részletek

(*Nagyszünet-béli, tanórara váró sokféle társas viszony és tevékenység a színpadon. Leckemásolás, finom bakalódások, zenehallgatás fülessel. Előtérben egy laptopos szereplő. Ő a kezdő narrátor. Szavaira a többiek állóképekké merevednek és/vagy köréje gyűlnek hallgatósággént.)*

Ó múzsák!

Ti kilenc szeszélyes leányi az égne,

Kiknek kegyeit oly sok komoly férfiú is keresi,

S kik pusztit mégis szívesebben nyomtok

Nagyszájú suhancok orrahegyére,

Pusszantsatok orron,
(*lány, lányok diszkrét pusziküldése*)

Mert olyasmit készülök én most
Bámulatos leleményű korunknak
Okos dobozába pötyögni,
Aminek versbe szedése
Nem afféle hétvégi multság,
S nem megy csak úgy puszi nélkül.

(*A cselekményt megidéző szövegrész alatt különböző lehetőségek vannak a mozgásos illusztrációra. Pl.: állókép-sor a tartalom szerinti váltásokkal; folyamatos némajáték; előre elkészített fekete-fehér film bejátszása...*)

Már több mint gömbölyű másfél százada volt,
Hogy hőse e versnek fölriadott,
Magára teríté ingét, köpönyegét,
S miután szájának kapuján
Mint kislétszámú, de büszke sereg
Lovagolt be a früstök,
Nem késlekedett szaporán
Az ifjak kávéházába sietni.

Ejnye, te fürge suhanc, ne olyan szaporán!
Engedd, hogy e napnak versbe szedője
Bámulatos leleményű korának okos
Dobozával nyomodba siessen,
S bekukkantson veled együtt a kávéházba,
Hol már gyülekeznek az ifjak,
S hol peremén a bágyadt nyugalom poharának
Túlcsordula már

Az események forrón gőzölgő feketéje;

(*„Kávéházi” némajátékban:*

Pincérnő: - Habot?

Petőfi: - Köszönöm, nem!)

Hősünk nem habozott.
Nem telt egy perc bele,
S lekezelt valamennyi suhancal.

S miután elkortyola
Egy pirosas téát hevenyében,
Magához inté egyiküket,
Valamint magához inti a tenger a csermelyt
Vihar közeledtén, mondván:
„Jer csak öcsém, folyj kebelembe,
S ha villám hasította ború
Száll majd a világra,
Tombolj velem együtt szörnyű morajjal,
Hadd tudják meg a bokrok, a fák,
Meg a kerti virágok, milyen az,
Ha haragszik a tenger.”

*(Végzőra egy szereplő kiáll középre és vékony, bizonytalan hangon mondani kezdi a
Föltámadott a tenger sorait. Közösség ráförmed: szörnyű morajjal! – majd mondják együtt,
erősen, forradalmi hevülettel, „szörnyű morajjal”)*

Föltámadott a tenger,
A népek tengere,
Ijesztve eget-földet
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

*(Majd az ismert szerelemes elégiát is új kontextusba helyezik a fenyegető, forradalmi
deklamálással)*

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot ?! ...

*(A narrátor – vagy narrátorok – által tovább zajlik a seregszemle. A kiválasztottak középre
gyűlnek és a játsszók korosztályára jellemző köszöntési rítussal üdvözlük egymást.)*

Kik voltak ez ifjak?
Ki volt ez a négy szeleburdi fiú,

Aki több mint másfél évszázada összejöve

Kicsomózni a nemzet csuklója körül

Az otromba gubancot,

Mit a történelem gacsos ujjai rábogozának?

Hohó, te kíváncsi közönség,

Ez fürja az oldaladat, mi?

(Itt a narrátor zacskócsörgést, később jól hallható ásítást [beépített szereplő(k)] reagál le nonverbális módon, a Varró-szöveget záró egyik poén előkészítése végett.)

Lássuk e négy ifjút tehát!

Ott vala mindjük előtt a hőse e versnek,

Aki nem vala más,

Mint minden múzsafiak lánglelkű vezére, Petőfi!

És akit magával cipelendett,

(Késleltetés, megjátszott emlékeztetkiesés a „méltatlanul elfeledett” rész poentírozására.)

Az ifjú Bulyovszki,

Ki bámulatos leleményű korunk

Méltatlanul elfeledett.

Ott futkosa még föl-alá,

Az izgága kezű Vasvári,

Hősünk szuronyos botjával izgága kezében,

S ott vala Jókai Mór is, a bableves elnevezője.

Föl volt téve a tűzre a forradalom fazeka!

Egyszer csak, a széles hadonászások közepette

(Egy kis túlmozgásos némajáték Vasvári részéről, jelezve az ominózus botot.)

Az izgága Vasvári izgága kezéből

Kirepült hősünk botjának szuronya,

(Mindenki leköveti a közönség feje felett átszálló, és a hátsó falba belefűrődő szurony röptét.)

S hegyét egyenest Bécs felé dőfte.

„Jaj”!

Nyögte ijedten az izgága kezű Vasvári,

Kit e váratlan jelenet fenemód megijesztett,

És hősünk, ki nem vala más, mint

Minden múzsafiak lánglelkű vezére, Petőfi,

És Jókai Mór a bableves elnevezője

Egyszerre kiálta, hogy
„Éljen!! Hisz ez isteni jel!”
És az ifjú Bulyovszki,
Kit bámulatos leleményű korunk
Méltatlanul elfeledett, nem szólt vala semmit.

(Mindenki visszarendeződik a szünet-beli, óravárós képbe.)

Hát így kezdődött ez nap,
Mely bő másfél század után is beragyogja
A nemzet egét.
S hogy ez így alakult, e négy lobogó fiataalt,
S köztük is elsősorban a leglobogóbbat,
E versnek a hősét, méltán éri dicséret.
Továbbá méltán éri dicséret a költőt,
Ki e nagyszerű reggelt
Illendőképpen versbe szedé,
S a dicséret téged is illet,
Ó, hosszú türelmű közönség,
Ki mindezt végigüléd,
(kiszólással !)
S nem zavarád meg
Sem zacskócsörgéssel,
Sem jóízű álomnak sípoló szuszogásaival.

6. KERETJÁTÉK („Dörmögések” / Farkas Árpád-vers / „Sámán dal”)

(A Varró-vers végszavára megmozdul az osztálytermi tábló és a teljes teret használó, folyamatos, intenzív mozgás közben hangosan, ismételve mondja mindenki a saját dörmögését. Amikor megszólal a Sámán-dal akkordjait játszó gitár, fokozatosan halkul a hang, lassul a mozgás. Már eközben mondja a versmondó a Farkas Árpád – vers sorait. Közben teljesen néma és mozdulatlan lesz mindenki. A vers után, záróakkordként újra elhangzik az időtlenséget is sugalló Sámán-dal.)

6.1. Dörmögések (lásd a szövegkönyv elején !)

6.2 Farkas Árpád: Petőfi Sándor

Lehalkítom a világot, lehalkítom-; milyen
lehet a csönd e zsvivaj alján? mint boglyák
alatt a fű, oly sárgállóan sarjadzó, nyirkos?
lecsavarom ezt az űrt is kormozó lármát,
szelíden koccannak össze apró bolygói a
mindenségnek; lehalkítom a földet, mélyén
háborúk morognak, mammognak gépek,
kattognak géppuskafészek, autók és utak,
metropoliszok zsongnak, mintha csak párna alól;
lehalkítok üvöltést és sírást,
bűn s vér robajait, csörtető ösztönt,
a bömbölő Századot lehalkítom szépen,
lehalkítom, s a roppant zaj rétegei alján
hószagú csöndben egy szív-arc lüktet,
lüktet egy szív arc, az ős-kamaszé!
billeg egy fűszál ajkai közt,
és világszabadság, motyogja csöndben
és konokon. Hát ennyi, csak ennyi - - -

6.3. Sámán-dal

Am G G G7 F Am
Hé - ja - ja hé - ja - hó, hé - ja - ja hé - ja - hó, hé - já - já hé - ja - ja, hé - ja - ja, hó!

5 Am G G G7 F Am
Ha - lál - ba szü - le - tek, szü - let - ve meg - ha - lok, egy - szer - re ki - gyúl - nak, meg - hal - nak csil - la - gok.

9 Am G G G7 F Am
Ke - let - ről jön a fény, nyu - ga - ton le - pi - hen, min - den lét el - mú - lik, nem mú - lik sem - mi - sem!